

HÍRMONDÓ 2022/6

Siketvakok Országos Egyesülete

Kedves Olvasók!

Egyesületünk vezetősége és minden munkatársa nevében köszöntöm Önöket a Siketvakok Világnapja alkalmából!

Hírlevelünk jelen számában olvashatnak a 2022. évi közgyűlésünkről, egy, a telephelyünkön tartott szakmai napról, melynek Varga Anna győgyopedagógus könyvbemutatója is része volt, visszatekintünk júniusi szabadidős klubunkra, akadálymentességet vizsgáló sétára megyünk Józsefvárosba, de további hírek, érdekességek is számítanak figyelmükre.

A Hírmondó – szintén a világnaphoz kapcsolódó – mellékletében áttekintést adunk a siketvakok oktatásának hazai történetéről.

Jó olvasást, kellemes időtöltést kívánunk!

Taskovics Adél, szerkesztő

TARTALOM

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK	2
Beszámoló egyesületünk 2022. évi közgyűléséről.....	2
Siketvak személyek tájékozódás –és közlekedés tanítása, kutyás közlekedése: könyvbemutató és szakmai nap egyesületünkben	5
Jól indult az idei nyár: bolognai spagetti-party volt telephelyünkön	10
TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI	11

A kultúra hozzáférhetősége, a hozzáférhetőség kultúrája – konferencia az akadálymentes művészetekért	11
Középpontban a fizikai akadálymentesítés: Józsefvárosi sétán jártunk	17
”Hogyan lehet egy siketvak embernek elmagyarázni, hogy mit jelent a „bolyhos” szó?” – Boris Vahtar élete.....	20
HÍR, ÉRDEKESSÉG	25
Először sikerült idegsejteket újraéleszteni a retinában.....	25
A 29 emeletes épület, mely még egy világhírű színész fantáziáját is megmozgatta	26
Beszél a gyűrű: ezt árulja el rólunk, hogy melyik ujjunkra húzzuk a karikaékszert	27
A HÓNAP VERSE	28

HÁZUNK TÁJÁRÓL – EGYESÜLETI HÍREK

Beszámoló egyesületünk 2022. évi közgyűléséről

A gyűlést május 23-án (hétfőn) 14 órára hívta össze a SVOE vezetősége. A meghirdetett időpontban nem volt határozatképes. 14:30-kor Gangl Tamás elnök határozatképesnek nyilvánította a megjelentek csoportját. Ezt követően felkérte Kedves Éda ügyvezetőt szavazatszámilálónak, Sztari Bernadett tolmács kollégánkat jegyzőkönyvvezetőnek. A dokumentum hitelesítője Királyhidi Dorottya főtitkár lett. A megnevezettek felkérését a közgyűlés egyhangúan elfogadta.

Az első napirendi pontban Kedves Éda ismertette a 2022. évi közhasznúsági jelentést. Az egyesület – az elmúlt évekhez hasonlóan – három egység keretein belül valósította meg tevékenységeit.

Ezek közül az első: az érdekvédelmi tevékenység. Jelnyelvi tolmácsszolgálatunk évek óta működik épp úgy, ahogyan az elemi rehabilitációs szolgáltatás is.

A pandémiás helyzetre való tekintettel igyekeztünk a feladatokat úgy szervezni, hogy a tagság a rendkívüli helyzet ellenére is megkapja a szükséges segítséget. A lezárás alatt ügyeletet biztosítottunk. A személyi

segítő-és a kísérőszolgálat is ugyanúgy működött. Az aktualitásokról folyamatosan információkat szolgáltatunk. Különböző nagyobb, érdekvédelmi szervezeteknek évek óta tagjai vagyunk. Ilyen a Fogyatékos Emberek Szervezeteinek Tanácsa, akikkel folyamatosan kapcsolatban állunk. Továbbra is tagjai vagyunk a kormány konzultációs szerveinek, az Országos Fogyatékosügyi Tanácsnak. A tavalyi év májusától, júniusától szolgáltatásainkat szinte száz százalékban elérhetővé tudtuk tenni. Újra megkezdődött a személyes ügyfélfogadás, illetve közösségi programokat is tudunk szervezni. 2021-ben több ilyen program is lezajlott: kirándulások, közösségszervezés. Örömmel tapasztaltuk, hogy a közösségi programokon nagyon sokan vesznek részt. Tavaly két olyan különbuszos kirándulást is meg tudunk valósítani, amelyek teltházások voltak.

A kísérőszolgálatot a tagság már jól ismeri. Két főállású kollégával biztosítjuk, főleg szolgáltatásokhoz és az élet különböző területein jelentkező, egyéni igényeknek megfelelően. Megváltozott munkaképességű kollégákat 2007. óta foglalkoztatunk. Ezt a Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal támogatta. Ez a tavalyi évben megszűnt, de saját forrás keretében a kollégákat továbbra is foglalkoztatjuk. Jelenleg 7 olyan munkatárs van, aki látássérüléssel, siketvakossággal érintett. Az érdekvédelmi tevékenységhez szoktuk még sorolni a siketvak gyermekek, illetve a családjaik megsegítése érdekében végzett tevékenységet is, ami évek óta gyógypedagógus feladata.

Múlt évben kaptunk először támogatást a Miniszterelnöki Kabinetirodától, 3 millió Ft összegben. Ebből szerveztük közösségi programjaink egy részét, illetve a szülők számára egy gyermekfelügyeleti hetet is biztosítottunk. Szintén ebből a támogatásból sikerült elég sok segédeszközt is megvásárolni, melyek a rehabilitációban résztvevők számára kipróbálhatóak, megismerhetőek, használatuk elsajátítható.

Jelnyelvi tolmácsszolgálatunkban tavaly 5 főállású, illetve 14 megbízásos tolmács dolgozott. A statisztikai adatok szerint ötezernél is több megrendelést teljesítettek egy év alatt. Az általuk nyújtott szolgáltatás nemcsak siketvak személyek számára elérhető, hanem siketek számára is. Ezt a szolgáltatást 2008. óta folyamatosan biztosítjuk. Ennek van egy jogszabályi kerete: egy 3 évet felölelő pályázati időszak.

A másik nagy szolgáltatási elemünk a látássérültek elemi rehabilitációs programja. Itt is tavaly nyertünk el 3 éves ciklusban egy pályázati támogatást, ami hatalmas eredmény. 2020. január 1-től ennek is jogszabály biztosítja a keretrendszerét. Ez – a tolmácsszolgálathoz hasonlóan – a siketvak személyek jogosultságait is szabályozza, illetve azt, hogy milyen módon kell biztosítani ezt a szolgáltatást. 2021-től kezdve nem csupán itt, helyben biztosítjuk rehabilitációs programunkat, hanem az

is kötelező, hogyha az országban bármelyik szolgáltatónál látás-és hallássérült személy jelentkezik, akkor az ő vizsgálatába, diagnosztikájának kialakításába minket is bevonjanak. Ezért országosan kapcsolatban állunk a többi látásrehabilitációs szolgáltatóval. Itt öt főállású kollégát alkalmazunk, valamint egy megbízási jogviszonyban lévő személyt.

Szintén tavaly készült el egy olyan módszertani kiadvány, ami most már könyv formájában is elérhető – május 30-án volt a bemutatója. Varga Anna írta, címe: „Felnőttkorú siketvak személyek tájékozódás és közlekedés tanítása”.

Nemzetközi kapcsolataink hosszú idő óta ismeretesek a tagság előtt: Gangl Tamás az European Deafblind Union-ban elnökségi tag, illetve a Fogyatékos Személyek Szervezeteinek Tanácsa részéről az Európai Fogyatékoságügyi Fórumban is képviseltetjük magunkat. Minden ilyen szervezet tart éves szinten közgyűléseket, konferenciákat. Tavaly május körül, a járvány okozta helyzetben a közgyűlések online formában zajlottak, melyeken egyesületünk részéről Tamás és Éda is jelen volt.

A konkrét szám adatokra kitérve ismertette többek között azt is, hogy 2010 óta címzett költségvetési támogatásból dolgozunk, amiből főként érdekvédelmi tevékenységünket finanszírozzuk. Ez a tavalyi évben 36 millió 300 ezer Ft volt. A Nemzeti Rehabilitációs és Szociális Hivatal bértámogatása, melyet a megváltozott munkaképességűek foglalkoztatására kaptunk, 3 millió 470 ezer Ft volt. A miniszterelnöki kabinetirodától kapott támogatás 3 millió Ft volt, az adó 1%-ból befolyt összeg pedig 1 millió 600 ezer Ft. Az LSR2020, az elemi rehabilitációs program összesen 37 millió Ft volt.

Ezt követően Gangl Tamás elnök köszönetet mondott Édának, valamint az egyesület összes dolgozójának az eddigi munkájáért és mindazért a segítségért, melyet a siketvak személyek számára nyújtanak. Elmondta: a tagság e-mailben megkapta a közhasznúsági jelentés szakmai összefoglalóját, de a dokumentum előzetes egyeztetést követően teljes terjedelmében megtekinthető. Az éves beszámolót a jelenlevők egyhangúan, tartózkodás nélkül elfogadták.

Miután ez a rész lezárult, az egyéb információk, tudnivalók következtek.

Először Éda röviden ismertette a május végén meghirdetett eszközpályázatunk részleteit.

Őt követte Királyhidi Dorka, egyesületünk főtitkára, aki Varga Anna könyvbemutatójáról adott információt – erről az eseményről a Hírmondó jelen számában, alább olvashatnak beszámolót.

Szó esett Maurizio június 1-i spagetti-party-járól (melyről lentebb szintén adok információt).

Gangl Tamás beszélt arról, hogy bár a pandémia az elmúlt pár évben ezt nem tette lehetővé, idén méltóképp meg tudunk majd emlékezni június 27-éről, a Siketvakok Világnapjáról. Az ehhez kapcsolódó közösségi program július 2-án, szombaton lesz. A délelőttöt a Stefánia Palotában töltjük, ahol egy érdekes kiállítást tekinthetünk meg, a „Tapintható univerzum” elnevezésű tárlatot. Ezt a különleges világot a Bakonyi Csillagászati Egyesület hozza el nekünk, segítenek is abban, hogy a tapintható modelleken keresztül az univerzum csodái a siketvakok számára is elérhetővé váljanak. Délután pedig az egyesületünk irodájában folytatódik majd az ünnepség.

Tamás szót ejtett még az Európai Siketvak Unióról is, melynek június végén, Brüsszelben lesz a közgyűlése, ahol új vezetőséget választ a szervezet. Az egyesület újból jelöli őt is vezetőségi tagnak – 2008. óta tölti be ezt a tisztséget az európai szervezetben. Idén azonban – a SVOE vezetőségének támogatásával – az EDbU felügyelőbizottsági tagságába Babinszki Verát jelölik. Ő az egyesület tagja, most már munkatársa is és frissen végzett jogász, így bevonható a nemzetközi tevékenységekbe.

Kérdésre válaszolva Királyhidi Dorottya elmondta: idén sem lesz megtartva az egyesület nyári tábora. Még néhány hete is teljesen kiszámíthatatlan volt a vírushelyzet, a szállás lefoglalásának, tevékenységek megszervezésének pedig már nagyon korán el kellett volna kezdődnie. Programok, kirándulások terveink szerint lesznek, havonta egy ilyen napot mindenképp szeretnénk tartani.

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Siketvak személyek tájékozódás –és közlekedés tanítása, kutyás közlekedése: könyvbemutató és szakmai nap egyesületünkben

2022. május 30-án, hétfőn volt telephelyünkön Varga Anna „Felnőttkorú siketvak személyek tájékozódás és közlekedés tanítása” című könyvének bemutatója. Gyógypedagógusok, rehabilitációs- valamint segítőkutyák kiképzésében jártas szakemberek és a téma iránt érdeklődők gyűltek össze a nagy, közösségi termünkben, hogy tapasztalatokat, ötleteket cseréljenek ezen a szakmai napon.

Elsőként Kedves Éda, egyesületünk ügyvezetője köszöntötte a résztvevőket. Elmondta: a közös erőfeszítések odáig vezettek, hogy

mindenki egy biztos alapokon nyugvó szolgáltatás résztvevője lehet. Az egyesület munkatársai nagyon fontosnak tartják, hogy a látás-és hallássérült emberek megfelelő segítséget kaphassanak.

Szilaj Zsolt, a Slachta Margit Nemzeti Szociálpolitikai Intézet Pályázati Igazgatóságának igazgatója köszöntőjében úgy fogalmazott: a terembe lépve kicsit olyan érzése támadt, mintha osztálytalálkozóra jött volna. Sok az ismerős arc, a kapcsolódási pont viszont most a látássérült személyek, egész pontosan a siketvakok elemi rehabilitációja. Ez egy nagyon különleges terület. Anna könyvének köszönhetően pedig megindulhat a szakemberek közötti párbeszéd.

Királyhidi Dorottya, egyesületünk főttkára azt mondta: nagyon örül, hogy nem csupán az elemi rehabilitációban dolgozók jöttek el, hanem az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karáról, sőt, a Vakok Általános Iskolájából is érkeztek érdeklődők. A sikeres rehabilitáció alapját az együttműködés és az összefogás adja, ami ezen a rendezvényen, ha kicsiben is, de megvalósult.

A köszöntők után Varga Anna könyvbemutatója következett. Mielőtt a kötetéről beszélt volna, úgy érezte: szeretne szót adni azoknak, akiről írt: a siketvak személyeknek. Levetített egy nagyjából tíz perc hosszúságú kisfilmet, amelyben Babinszki Vera mesélte el önállóságának történetét.

A könyv megírásának előzményeiről szólva Anna elmondta: mikor állásinterjúra jött az egyesülethez, már akkor felmerült az igény egy módszertani kiadványra. Amint munkába állt, ő maga is megtapasztalta a kézbe vehető, áttanulmányozható szakirodalom hiányát. 2018-ban készítette szakdolgozatát, aminek témájául a siketvak felnőttek közlekedéstanítását választotta. 2020-ban a járvány adta meg a végső lökést: a kellő szabadidőt. Sikerült forrást is találni és elkészült a könyv.

A szakirodalmak olvasása kapcsán a fő tanulság az volt számára: mindig lehet és kell is alternatívát keresni. Ha valami nem megy a szokott módon, ne álljunk meg, kezdjük el gondolkodni. A kliensek ötletei, tapasztalatai sokat segítenek ebben. További szempont, hogy az önállóság és a biztonság nem egyenlő. Fontosabb az önrendelkező, mint az önálló. Az önrendelkezés azt jelenti: eldönthetem, kitől, miben és hogyan kérek, fogadok el segítséget. Az erre vonatkozó igényt viszont jól kell kommunikálni.

Amerikai mintára készített segítségkérő táblákat. Kíváncsian várta, a budapesti járókelők miként reagálnak erre. A tapasztalatok pozitívak voltak. Nagyon hálás a klienseinek, akik elsőként próbálták ki a táblákat.

A program következő pontja egy, a résztvevők közötti, moderált beszélgetés volt, melyet szintén kolléganóm, a könyv írója vezetett. Elsőként ismertette a siketvakság fogalmát: egyidejű látás-és hallássérülés, melyeknek mértéke nagyon eltérő lehet, szinte személyenként változik. Ezután a körünkben ülő szakemberek

megoszthatták egymással tapasztalataikat. Sok értékes ötlet, történet elhangzott. Számomra a legkülönlegesebb mégis az volt, amit Somorjai Ágnes, a Vakok Iskolájának igazgatója mondott egy oktatási programról, ami lényegében egy „mesterséges siketvakká tétel” volt. Ennek keretében tűzoltókat tanítottak a sötétben való beltéri tájékozódásra. Azok a technikák, amelyekkel a tanárok alapvetően dolgoznak, esetükben nem működtek. Ezek a férfiak ugyanis kámzsát, sisakot viseltek, ami akadályozta hallásukat. Ráadásul légzőkészülék is volt rajtuk, ami miatt saját szuszogásuk minden környezeti zajt elnyomott. Meg kellett tanulniuk az iránytartást, tömegárnyék észlelését, illetve távolságok megtételét lépésszámlálás nélkül. Tudniuk kellett, hogy hol vannak az adott térben, de a taktilis jelzések érzékelése, használata is fontos volt, bottal és kézzel egyaránt. Nagy jelentőséggel bírt a pánik elkerülése, hiszen tudták: akinek elfogy a levegője, akár meg is halhat. Egy siketvak kliens esetében ez nyilván nincs így, a pánik érzése azonban nála is jelentkezhet, ha időben és térben elveszettnek érzi magát. Neki is tisztában kell lennie azzal, hogy miként tudja uralni saját érzéseit, mit lehet a tréning során megtanultakból alkalmazni ahhoz, hogy a hallást és látást kizárva más típusú információkat tudjon beszerezni. Lehet segítséget kérni a következő pontig, ahonnan már tudja, hol jár, ám az ilyenkor lefolytatott kommunikáció módja nagyon fontos.

A beszélgetés során szóba kerültek a lámpaoszlopokra helyezett speciálisszerkezetek, melyek tapintható jelzéssel kommunikálják a siketvak személynek: átkelhet az úton. Anna mesélt a rezgő funkcióval ellátott gombokról, melyeken ujjbeggyel jól érezhető nyíl mutatja az átkelés irányát – könyvében erről nem csupán szöveges ismertető, de fotó is található. (Sajnos ez nálunk, Magyarországon még nem lelhető fel, ez Amerikában működik.) Erre válaszul Gombás Judit egyetemi adjunktus, az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karának látássérült oktatója hozott egy másik, nagyszerű példát. Londonban vannak olyan taktilis lámpák, melyek paneljén egy csavarhoz hasonló kis eszköz van, ami forogni kezd, ha zöld a lámpa.

A segítségkérő táblákat, melyekről a program elején mesélt Anna, most körbe is adta. Az elsőhöz, mely klasszikusan az amerikai példa, Dona Sauerburger könyve adta az alapötletet. A4-esnél kisebb, laminált lap, az áll rajta: „Kérem, segítsen átkelni, vak vagyok és hallássérült”. Ezt személyre szabottan készítik, az illető állapotát úgy írják le, ahogyan ő kéri. Egy piktogramot is tartalmaz, mely a látó vezető technikát mutatja. Az alján Braille felirat, mely segíti a helyes tartást, illetve, ha valakinek több is van, segít megkülönböztetni őket egymástól. A másik nagyobb méretű, felirata: „Vak vagyok és nagyothalló”. A harmadik a járatok számait tartalmazza: „31-es vagy 130-as buszra várok, szóljon, ha felszállhatok!”

A konferencia ezen részét egy újabb kisfilm megtekintésével zártuk – az előzőhöz hasonlóan ez is Anna munkáját dicséri. Ebben négy siketvak személy – Gábor, Tamás, Éva és Dalma – mesél önálló sodásáról. A négy történet több hasonlóságot mutat nemcsak egymással, de Babinszki Vera önvallomásával is. Vannak köztük, akik Usher-szindróma miatt élnek kétszeres érzékszervi sérüléssel – többnyire az ő látásteljesítményük fokozatosan romlott, először csak azt vették észre, hogy a sötétben nehezen boldogulnak. Vannak, akiknél a koraszülöttség, az oxigén túladagolása okozta a vakságot, halláscsökkenésüket ők később észlelték. Mára mindnyájan használnak hallókészüléket. Az egyenes megtartása, illetve az irányhallás mindnyájuknak gondot okoz. Jellemzően a zebrán való átkeléskor a többi járókelő segítségét kérik, így közlekednek biztonságosan. Ezt mára elfogadták és bátran nyitnak a többi ember felé. A nap utolsó programja egy kerekasztal-beszélgetés volt. Ezen rehabilitációs szakemberek mellett részt vett a Baráthegyi Vakvezető Kutya Iskola elnöke, dr. Mezősi Tamás, az MVGYOSZ Vakvezetőkutya-kiképző Központjától Rózsa Katalin vakvezető kutya-kiképző, a Hajdúsági Vakvezető- és Segítőkutya Képzésért Alapítvány képviselőjében pedig Szűcs András habilitációs kutya-kiképző. A beszélgetést Királyhidi Dorottya moderálta. Kérdésére mindhárom szervezet képviselője elmondta: képeztek már ki egyidejű hallás-és látássérüléssel élő embernek kutyát. Fontos kérdés lehet, hogy milyen speciális felkészültséggel kell rendelkeznie egy négylábú segítőnek, ha siketvak gazda mellett dolgozik. Vakvezető-, illetve hallássérült-segítő (vagy hangjelző) kutyákról már hallottunk, ám jó tudni, mi a helyzet, ha egyszerre mindkettőre szükség lenne.

Rózsa Katalintól megtudtuk: léteznek ún. keresztképzett ebek. Ebben az esetben a vakvezető olyan extra feladatokat is el tud látni, mint az, aki egy hallássérültnek segít. Ez azonban igen ritka. Tamás megemlítette itt egy érdekes fogalmat, ami a komplementer kooperáció (együttműködés). Egymással kooperálni nem csupán az emberek tudnak. Ilyesmi az állatvilágban is előfordul. Ennek legegyszerűbb formája, mikor a hangyák egyfelé húzzák az élelmüket, együttes erővel cipelik. Van hierarchikus kooperáció is, amikor valaki megmondja, hogy a többiek mit csináljanak. A komplementer kooperáció mindkettő jegyeit magán hordozza. Megvan, hogy ki irányít, de ha csak egy pillanatig nézzük a párost, nem tudjuk, ki a főnök. A vakvezető kutyás közlekedés épp egy ilyen helyzet. A kutya és az ember egymás hiányzó képességeit pillanatról pillanatra kiegészíti. Kitért egy érdekes tanulmányra, melyben kutya-gazda párosokat vizsgáltak abból a szempontból, hogy az akciók indítását (indulunk, megállunk, jobbra vagy balra fordulunk stb.) milyen mértékben végzi az egyik fél, és milyen mértékben a másik. Ha az ember több különböző képessége hiányzik, a kutyának nyilván nagyobb szerep jut ebben. Azt

azonban fontos leszögezni, hogy a kontrollnak mindig a gazdánál kell lennie. A kiképzés során a kutya egy alapvető tudásbázist kap, amit aztán az átadó alkalmával lehet bővíteni.

András hozzátette: egy veleszületetten siket ember esetében az is lehetséges, hogy kézjelekkel kommunikáljon a segítőtársával.

Mikola Gyöngyvér, a Buda-környéki Látássérültek Közhasznú Egyesülete (BULÁKE) Szem(I)életmód Rehabilitációs Központjának szakmai vezetője elmondta: a kutya kiképzése és az átadó között van egy nagyon fontos motívum: a megfelelő páros kiválasztása. Ehhez az kell, hogy a kiképző ismerje a saját kutyáját, személyiségbeli és fizikai tulajdonságait egyaránt. A másik oldal pedig, hogy legyen egy rehabilitációs szakember, gyógypedagógus, aki ismeri a saját kliensének képességeit, ismereteit, személyiségét és fizikai adottságait. Legyen egy előzetes felmérés, aminek a tájékozódás-közlekedés is része. Ha ez a két szakember jól együtt tud működni, történjen ez akár szervezeten belül, akár szervezetek között, akkor jön létre az az alaphelyzet, mikor akár kettős érzékszervi sérüléssel is lehet nagyszerűen kutyát használni.

Tamás: a keresztképzett kutyákra egy vizsgáztatási lehetőség van Magyarországon: a személyi segítőkutya. Ott is megvannak a szabályok, de nem kötelező a hosszú utakon megtett, önálló közlekedés. A vakvezető kutyás közlekedés vizsgalapján van egy fogalom: önálló közlekedésre alkalmas. Ezt akkor kapja meg a látássérült, ha olyan segítséget kér, amit a hétköznapiakban is igényelhet. Szólhatnak neki, mikor zöld a lámpa, hányas busz jött be a megállóba, megkérdezheti, ha bizonytalan, hogy melyik utcában jár. Ha valaki erre nem képes, segítőkutya-vizsgára még van lehetőség. Itt megmutatja a páros: a közeli kis boltba el tudnak menni, ha a gazdi elejti a pénzért, a kutya kézbe adja neki, ha szól a csengő, jelez stb.

A beszélgetés végén abban mindnyájan egyetértettek: a legideálisabb az lenne, ha a kiképzők és a rehabilitációs szakemberek kölcsönösen ismernék egymás munkájának legfontosabb részleteit. Nyilván azok, akik régtől dolgoznak a szakmájukban, rendelkeznek a szükséges kompetenciákkal. Mindettől függetlenül az erre irányuló képzések és szakmai kiadványok megjelenése hiánypótló lenne.

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Jól indult az idei nyár: bolognai spagetti-party volt telephelyünkön

2022. június 1-én délelőtt 11 órakor vidám, nagy csapat gyűlt össze a Korányi Sándor utca 30-as szám alatti irodaépületünkben. 20 tagunk mellett 6 munkatárs és 6 segítőként érkező egyetemi hallgató is birtokba vette az emeleti közösségi termet. Az esemény ötletgazdája Maurizio volt, aki május végén ünnepelte születésnapját. Ebből az alkalomból szeretett volna egy finom ebéddel kedveskedni a megjelenteknek. Míg az ünnepelt a konyhában szorgoskodott, mi, többiek a Bingo társasjáték segítségével tettük próbára szerencsénket. Én korábban még sosem játszottam ilyet, ezért ámultam, mikor elém tették a táblát, amin jól kitapintható arab számokat találtam. Segítségül mindegyik alatt feltűntetve Braille írással is az adott felirat. A kollégáimnál lévő dobozokból előkerültek a szintén számozott korongok, mellyel körbe jártak és mindenki húzhatott belőle egyet-egyet. Az elhangzó számot, ha volt a táblámon, letakarhattam a külön erre a célra odakészített műanyag „sapkácskák” egyikével. A tény, hogy nem én voltam a szerencsés, akinek először telt meg egy vízszintes sora, vagy függőleges oszlopa, és így kaphatott egy finom süteményt. Egyáltalán nem érintett rosszul, sőt, szívből megtapsoltam a nyertest. Azok között sem lehettem ott végül, akik a táblájukon szereplő minden egyes számot lefedhették, de ezt se bántam. Sőt, élveztem a játék minden egyes percét.

Ezt követően az ízletes menü, Maurizio bolognai spagettije és kávéspudingos-piskótás finomsága, a tiramisu még tovább fokozta a hangulatot. Miután mindenki jóllakott, énekekkel köszöntöttük fel olasz szakácsunkat és mindenkit, aki a közelmúltban névnapot, születésnapot vagy házassági évfordulót ünnepelt.

A délután végül zenés-táncos mulatságban csúcsosodott ki. A székek és asztalok félretolásával táncparketté alakult a terem, ahol először olasz slágerek, majd nemzetközi szinten ismert dallamok adták a talpalávalót, végül magyar kedvencek is felcsendültek.

Felhőtlenül vidám, kellemes nap volt ez, melyre mindnyájan jó szívvel emlékezünk majd vissza. Köszönet Maurizio-nak az ötletért és a finom ételekért, valamint minden segítőnek, a SVOE munkatársainak és az egyetemistáknak is, amiért munkájukkal, ránk figyelésükkel lehetővé tették számunkra a felhőtlen szórakozást!

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

TÁRSSZERVEZETEINK HÍREI

A kultúra hozzáférhetősége, a hozzáférhetőség kultúrája – konferencia az akadálymentes művészetekért

2022. május 19-én az ELTE Bárczi Gusztáv Gyógypedagógiai Karán jártam, egy különleges konferencián.

"A fogyatékos személyek teljeskörű társadalmi részvétele csak úgy valósulhat meg, ha számukra is adott az örömteli, tartalmas és akadálymentes kultúrafogyasztás lehetősége. Az Európai Unió által finanszírozott ToMiMEUS – Towards a Multisensory and Inclusive Museum for individuals with Sensory Disabilities Erasmus+ projekt keretében Románia, Törökország, Görögország, Bosznia Hercegovina és Magyarország egy-egy egyeteme és múzeuma együttműködése révén a résztvevő országokban akadálymentes múzeumi tárlatok kerültek kialakításra és inkluzív múzeumpedagógiai foglalkozások valósultak meg." - olvastam az egyetem által küldött meghívón.

Megnyitó beszédében Dr. habil. Papp Gabriella, az ELTE BGGYK dékánja elmondta, hogy mik a projekt legfontosabb kulcsszavai: a hálózatosodás (a partner intézmények szoros együttműködése), az akadálymentesítés (fizikai és információs), a befogadható kultúra és a kreatív tartalmak közkinccsé tétele. A projekt valóban egy nagy, nemzetközi hálózatot alkot. Dr. Sándor Ildikó, a Hagyományok Háza Népművészeti Módszertani Műhelyének tárvezetője felidézte, hogy a 2000-es években a Marczibányi Téri Művelődési Házban volt egy „Nyitott ajtók” elnevezésű program. Keddi délutánonként látássérült, mozgáskorlátozott és értelmileg akadályozott gyerekeket táncház, mesemondás, zenei- és kreatív foglalkozások várták. A mai napig ez meghatározó szemléletmódjára nézve. A Hagyományok Házának küldetése bemutatni, a XXI. századi ember számára hogyan lehet a népi ismeretekből származó tudást, kulturális javakat műveltségi elemmé tenni. Az óvodás és iskolás gyerekek fontosak a munkájuk szempontjából.

Dr. Flamich Mária és Dr. Hoffmann Rita, az ELTE BGGYK FOTRI címzetes egyetemi docensei "UTAK AZ EZERFÉLEKÉPPEN ÉRZÉKELHETŐ VILÁGHOZ — A FOGYATÉKOSSÁG KULTURÁLIS KONTEXTUSAI" címmel adtak elő. Kiemelték a „Semmit rólunk nélkülünk” elvét. E mondatnak a kultúrában is sokféle jelentése van: az egymás iránti nyitottságot, egymás elismerését, párbeszédet, ismeretszerzés fontosságát jelképezi. A fogyatékossgal élő emberről, fogyatékossgtudományról mindig is volt elképzelése a társadalmaknak.

A társadalmi gondolkodás fejlődésével kialakult a medikális modell (a sérült embert nevelni, gyógyítani kell, ez tette le a segítői szakmák alapját). A következő lépés: szociális vagy társadalmi modell. Itt nem az egyén a fogyatékos, hanem a társadalom, mely nem teremtette meg annak feltételeit, hogy az adott személy egyenlő esélyekkel vegyen részt benne. Ebből született meg az emberi jogi modell. Ez a gyógypedagógia csúcsa. Képesé tette az érintetteket arra, hogy kiálljanak saját jogaikért. A kulturális modell: azt a kérdést teszi fel, hogy a kultúra hogy tükrözi a fogyatékossgal élő embert, és hogy maga az ember hogy reagál a kultúrára, bizonyos kultúrák hova helyezik őt.

A szakértői modell: a szakértő tudja, de nem kérdezi meg a klienst. Ez az akadálymentesítésben is megjelenik. Sok esetben előre nem kérdezik meg az érintetteket, legfeljebb az átadóra hívják meg őket.

Prónay Beáta, az ELTE BGGYK GYOPSI egyetemi docense és Dr. Gombás Judit, az ELTE BGGYK GYMRI egyetemi adjunktusa "A TOMIMEUS ERASMUS+ PROJEKT ISMERTETÉSE" címmel prezentált. Megtudtuk, hogy a TOMIMEUS elődje egy másik projekt volt, mely 2014-2017. között zajlott. Ez a látássérülteket célozta, a mostani viszont a hallás-és a látássérültekhez egyaránt szól. Fő cél: múzeumi szakemberek több ismeretre, készségre tegyenek szert a látássérült emberek igényeiről, az őket akadályozó tényezőkről, valamint a társas részvétel lehetőségét növelni, kapcsolatot kialakítani a múzeumok és a látássérültek iskolái között. Ez nemzetközi hálózattá fejlődött. Az egyetemek voltak a vezető intézmények – bár volt múzeumi partner is. A TOMIMEUS esetén a hallássérültek is bekerültek és itt a múzeumok kapták a vezetői szerepet.

A jelenlegi nagyon gyakorlatias projekt. Szakirodalom-feltárás, kérdőívek készítése itt is történt, de ami még fontosabb: nagyszerű, akadálymentes tárlatok jöttek létre. Juditék megnézték a többi partner által elkészített akadálymentes kiállításokat. Felhasználóbarát, színes-szagos programok voltak ezek.

A következő programpont a Hagyományok Háza munkatársainak (Gál Boglárka múzeumpedagógus, Farkas Réka kulturális menedzser, Dobinszki Csilla népi iparművész, Bangó Aliz muzeológus, néprajzkutató) "A TOMIMEUS KERETÉBEN A HAGYOMÁNYOK HÁZÁBAN MEGVALÓSULT INKLUZÍV MÚZEUMPEDAGÓGIAI PROGRAMOK BEMUTATÁSA" című beszámolója volt.

A Hagyományok Háza és az Erasmus+ társfinanszírozásában hozták létre a kiállítást egy 23 négyzetméteres teremben. Négy témakör köré szervezték: mézeskalácsosság, fazekasság, nemezelés, pásztorkodás. Két csoporttal dolgoztak, mindkettőben 10-10 gyerek. Az egyikben öt gyengénlátó és öt nem látássérült, a másikban öt nagyothalló és öt nem hallássérült diák együtt tanítása, közös élményszerzése történt. 4-4

foglalkozást valósítottak meg. Az első ismerkedős alkalom volt, csapatépítő. A gyerekek megismerték egymást, a foglalkozások vezetőit, illetve a múzeumi tereket. A gyerekeket véletlenszerűen állították párba: egy hallás/látássérült tanuló egy "ép" kortársával dolgozott együtt az alkalmakon. A párosok hamar megtalálták a közös hangot, barátságok születtek, mindenki jól érezte magát.

Szabó Csilla gyógypedagógus, a Török Béla EGYMI magyar szakos tanárának "MONDD ÚGY, HOGY ELJUSSON HOZZÁM" - A HALLÁSSÉRÜLT FIATALOK SZÖVEGÉRTÉSI NEHÉZSÉGEI címet viselő előadása merőben új világot nyitott meg előttem.

Elmondta: felső tagozatos, nagyothalló gyerekeket tanít. A hallássérülés az enyhe fokú nagyothallástól a siketségig terjed. Az enyhe fokúnak még nincs hatása a beszédtanulásra. Közepes fokú nagyothallásnál viszont már változik a beszéd üteme, hangsúlya és jellemző a szókincs hallóktól való elmaradása.

A beszédtanulásnak van egy folyamata. 4 hónapos gyerek, ha hangokat hall, hangokkal reagál. Ha nincs hallókészüléke, nem fog hangokkal reagálni. 1 évesen nem fog beszédet utánozni, 2 éves korában nem lesz meg az a szókincse, mint jó hallással rendelkező kortársának. 3 éves korára így nem tanulja meg a névmásokat, toldalékokat. A magyar nyelv elől hangsúlyos, tehát a ragok, toldalékok a szavak végén elhálnak. A hallássérült kisgyerek ezt nem hallja, nehezebben fogja később alkalmazni. Ekkor úgy tanulja majd a magyar nyelvet, mint mi az idegen nyelveket: mesterségesen. Az olvasás számára nem feltétlenül lesz szókincset bővítő, élvezetes tevékenység. Az ismeretlen szavak jelentését nem építi be a szövegbe, vagy nem ismeri fel a szavak toldalékos alakját. Más szó számára a „ló”, mint a „lovat"! Az ok-okozati összefüggésekben is elveszhetnek hosszabb szövegek esetén.

A hallássérült gyerekeknek is van egy sajátos nyelvi gondolkodása.

Felidézte, hogy még kezdő korában nevelőtanárként dolgozott. 5. osztályban, a munkafüzetben volt egy mondat: „A főmérnök nőtlen ember, ezért minden hétvégén étteremben ebédel”. Tanárnő megkérdezte, mi az, hogy nőtlen. Az osztály legalacsonyabb kisfiúja felállt, hogy ő nőtlen, mert nem nőtt nagyra. Hasonlóan kedves emléke, mikor egy nyári táborban, hűvösebb napon kérte a gyerekeket, vegyenek hosszú nadrágot. Ott lógtak a kötélben a hosszú szárú nadrágok. A gyerekek azonban azt mondták: nem vehetik fel őket, mert száratlanok. Kiderült: ők arra gondolnak, hogy még nem száradtak meg.

Szőke-Tóth Cecília, a Pesti Magyar Színház audionarrátora, a Színház- és Filmművészeti Egyetem doktorandusza következett, témája: "BELÁTÓ - AZ AUDIONARRÁCIÓ MINT VERBÁLIS LÁTTATÁS".

A Pesti Magyar Színház társadalmi felelősségvállalási referenseként fő feladata az audionarrációk elkészítése a nagyszínpadi előadásokhoz. Az

infokommunikációs akadálymentesítésen dolgozik, hogy a látás-hallás-és mozgássérült látogatók a színházba érkezve elérhessék az előadásokat. „Belátó”: belátni az audionarrátori szakmába, illetve a társadalomnak is be kell látnia, hogy mindent elérhetővé kell tenni mindenki számára. A narráció, mivel művészi alkotást ír le, igényel egyfajta virtuozitást és a jelek olvasásának képességét. Nyelvi leírás azoknak szól, akik nem látnak, vagy nem jól látnak. A szavakkal történő "láttatás" bárki számára hasznos lehet, nem kell elkülöníteni, hogy ez csak a vakoké. Egyre több területen alkalmazzák: filmekben, sorozatokban, színházakban, múzeumokban egyaránt.

Ez utóbbiról Weisz Ildikó gyógypedagógustól, a Látás-Mód Alapítvány elnökétől bővebben is hallhattunk. Előadása ezt a címet viselte: "TEGYÜK LÁTHATÓVÁ A MÚZEUMOT!" Ugyanezen a néven futott egy projekt, melyet Amriskó Tamással közösen valósítottak meg, 2019. szeptemberétől 2020. augusztusáig. Alapítványuk sok olyan intézménnyel áll kapcsolatban, ahol látássérült gyerek tanul integráltan, nekik eszközöket kölcsönöznek. A családoknak programokat, szabadidős tevékenységeket szerveznek. A vizuális akadálymentesítés is fontos tevékenységük. A múzeumi projekthez az volt az első készítés, hogy látássérült gyereket nevelő családokat vittek programokra. Előzetesen bejárták a helyszínt, a résztvevők félelemmel vegyes csodálkozással kérdezték: mire számíthatnak majd a múzeumban. Következő lépésként egy kerekasztal-beszélgetésen vettek részt Ildikóék, melyet a Szentendrei Skanzen munkatársai irányítottak. Itt már a szakma részéről érkezett az igény a párbeszédre.

Amit ők csináltak, az egy tíz alkalmas műhelymunka-sorozat volt. Borsod-Abaúj-Zemplén megyében valósult meg, a terület összes múzeumi intézményével kapcsolatba kerültek. A miskolci Herman Ottó Múzeum megyei múzeumként mindenféle kiállító hellyel kapcsolatban áll, ők segítették a szakmai koordinációt.

A múzeumpedagógusokat, vezetőket, de az egyéb munkakörben dolgozó személyzetet is felkészítették arra, hogy mi történik akkor, ha egy látássérült elmegy az intézménybe. Beszéltek a látássérülésről, annak következményeiről, abban az értelemben, hogy amikor megérkezik a kiállításra, milyen jellegű nehézségekbe ütközhet. Tisztázták, hogy egy-egy típusú szembetegség milyen problémákat eredményez az információszerzésben, illetve azt is, hogy mire készüljön fel a tárlatvezető. Bemutatták nekik a látó vezető technikát, átbeszélték az infokommunikációs akadálymentesítés sok aspektusát. Tíz helyszínen, 19 intézmény 107 munkatársával dolgoztak együtt.

Földvári Piroska, a Millennium Házának intézményvezetőjének "MŰVÉSZET ÉS TÁRSADALMI FELELŐSÉGVÁLLALÁS, JÓ GYAKORLATOK A MILLENNIUM HÁZÁBÓL" című előadása következett.

Mi a feladata a múzeumnak, a művészetnek, a múzeumpedagógiának? - tette fel magának a kérdést. Többekkel egyetemben arra jutottak: a művészet egy projekció, egy kommunikációs csatorna. Általa a bennünk levő érzelmeket, élményeket, traumákat projektáljuk. Az alkotás felszabadít, megnyugtat, kapaszkodót ad. Az általa bemutatott projektek keretében összedolgozott művészetterapeutákkal, illetve az adott területek szakértőivel. Az első példát akkorról hozta, mikor még a Nemzeti Galériában dolgozott. A Máltai Szeretetszolgálattal közösen részt vett egy programban, melynek a hajléktalanok társadalmi integrációja volt a fő célja. Budapest legtöbb múzeumában jártak, de színházba, horgászni is elmentek.

A Millennium Házában is igyekszik folytatni ezt a projektet – „Kapcsoló” című est, ahol szociális problémákról beszélgetnek.

Egy másik, több, mint fél éven át tartó program a fiatalokat szólította meg. 9 hónapon át tartó szervezést követően valósult meg a Start Fesztivál. Ennek is a Nemzeti Galéria adott otthont. A folyamat minden részét, kommunikációt, programokat, grafikai munkát stb. a fiatalok végezték, a galéria munkatársaival közösen.

A "GirlPower" 11-13 éves tini korú lányoknak szólt, akik gyerekkorukban éltek. Feldolgoztak olyan témákat, mint önismeret, önellátás, társas kapcsolatok, prevenció (akár szexuális, akár érzelmi témában), belső erőforrásaink, azok aktiválása, végül egy jövőképpel zárult az egész. Ez műbefogadáson és az alkotáson keresztül valósult meg. A múzeumpedagógiai térben, közös étkezéssel kezdtek. Ezekben a helyzetekben nyíltak meg a gyerekek. Utána lementek a kiállítótérbe. Ott egy képet mutattak be nekik, körbe járták a meghatározott tematika alapján. Végül a műhelyben egy alkotással zárták. A félév végén kiállítást készítettek a lányoknak a saját alkotásaikból.

Most is zajlik egy fél éves projekt a Millennium Házában. A Mozgásjavító Intézettel és a Moholy-Nagy Művészeti Egyetemen közösen valósítják meg. Címe: „Ösvényeinken veled”, egy párbeszédre alapul.

A nap végén arról a két tárlatról kaptunk információt, melyeket a konferencia zárása után megnézhattunk, megtapinthatunk.

Elsőként Móga Sebők Erzsébet gyógypedagógus, a Kézzelfogható Alapítvány elnöke kapott szót, "ESZMÉLÉS-VÁLASZ A JELEN KIHÍVÁSAIRA - HOGYAN RÉSZESÜLNEK MŰVÉSZETI ÉLMÉNYBEN A LÁTÁSSÉRÜLT SZEMÉLYEK A XXI. SZÁZAD ELEJÉN?"- címmel.

Alapítványuk 13 éve jött létre, látássérült kezdeményezésre, gyógypedagógusok, művészek és a témában dolgozó segítők részvételével. Céljuk: a látássérültek társadalmi rehabilitációja a művészetekkel és a kézműves szakmával. Tárlatvezetőként alkalmaznak látássérülteket a tapintható kiállításokban. Bemutakoztak már a Múzeumok Éjszakáján, Design Héten, de még a Szigetfesztiválon is.

Látáspont műhelyük 2016 óta üzemel, de eladásra korábban is készítettek piacképes termékeket. Az alkotók megrendelésre is készítenek a műhelyben, akár több száz darabot is.

A program hivatalos zárása után érdekes élmény volt megtapintani az alapítvány munkatársai által készített agyag szobrokat, nemez formákat, vagy épp az egyedi megoldással, fém hulladékokból, csavarokból összeállított béka figurát.

Ivanics Ferenc, a Bakonyi Csillagászati Egyesület elnöke: "TAPINTHATÓ UNIVERZUM - AZ ELSŐ HAZAI CSILLAGÁSZATI PROGRAM LÁTÁSSÉRÜLT EMBEREKNEK"-címmel. Civil kezdeményezés az övéké, tízen vannak. E tevékenységüket társadalmi munkában végzik. Szabadidejükben valósítják meg a programokat. Megalakulásukkor, négy évvel ezelőtt kis falusi klub voltak, Urkúti Csillagászati Klub néven. Először nem is gondoltak arra, hogy bármi újat alkotnának. 2018-ban Ferenc felesége, Klaudia, illetve Békési Zoltán vetette fel, hogy mi lenne, ha látássérültek számára csinálnának programokat. Az ötlet onnan jött, egy látássérült gyermeket nevelő apuka kérdezte, kisfiának miként tudná bemutatni a naprendszert. Jöttek válaszok, kifogások, melyeknek lényege az volt: sehogy, ez egyszerűen nem működhet. Ferencék úgy látták, hogy van rá mód. Külföldön, például Spanyolországban, Nagy-Britanniában, Egyesült Államokban ennek több évtizedes múltja van, komoly szakirodalommal. Néhány órás netes kutatás után kezdett kialakulni fejükben a program. 2021. január és május között kezdődött meg a gyártás. Két egyesületi tag vetette fel, hogy QR-kódokat, illetve NFC-chipeket alkalmazhatnának. Mindkettő egy linket, rövid adatsort tartalmaz, ami az ő weblapjukra vezet. Itt pedig minden modellhez van egy 20-40 másodperc közötti audiokommentár. Ez volt az újítás a külföldi csillagászati programokhoz képest. Bár munkájukat nehezítette a pénz hiánya és a koronavírus-járvány, végül elkészült a 90 (többségében 3D nyomtatóval készült) kiállítási darab.

A későbbiekben nem csupán a naprendszert tervezik „kézbe adni”, hanem tovább szeretnék lépni a galaxis többi égitestje felé is. A közeli jövőre vonatkozó tervük, hogy siketvakoknak is bemutassák az univerzum szépségeit. (Erre július 2-án, szombaton, a Siketvakok Világnapja alkalmából szervezett egyesületi rendezvényen kerül majd sor).

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

Középpontban a fizikai akadálymentesítés: Józsefvárosi sétán jártunk

2022. május 31-én délután 3 órakor fogyatékosággal élő személyekből álló nagy csapat gyülekezett a Blaha Lujza téri McDonald's előtt. A környék akadálymentességét felmérő útra indultunk, többségében kerekesszékesek, de néhány fehér bottal közlekedő személy is volt köztünk. A tömegben örömmel üdvözöltem Gangl Tamást, egyesületünk elnökét – én tőle hallottam erről a figyelemfelhívó lehetőségről.

A sétát az "Akadályok nélkül - az akadálymentes Józsefvárosért" elnevezésű csoport szervezte. Indulás előtt Csordás Anett üdvözölte a résztvevőket. Megköszönte mindenkinek, aki eljött: kerületi lakosoknak, a fogyatékosággal élőknek, illetve azon intézmények dolgozóinak, vezetőinek, akik tehetnek azért, hogy a kerület akadálymentes legyen.

Felhívta a figyelmet a közelben kihelyezett, üres kerekesszékre is, melyet azért tettek oda, hogy akinek még nincs ebben tapasztalata, kipróbálhassa, miként kell azt hajtani. Anett kezében végig ott volt egy mikrofon. Ezt minden kereszteződésnél odaadta egy-két vállalkozó szellemű látás-vagy mozgássérültnek, aki vállalta: elmondja a többieknek, mit tart pozitívnak, vagy épp kifogásol az adott helyszín kapcsán. Így a beszédünket az egész társaság hallhatta, nem nyomta el hangunkat a forgalom zaja.

Elsőként egy kisebb átkelőhöz értünk – Népszínház utca. Az ide felszerelt lámpa a FUTÁR-távirányító segítségével megszólaltatható: zöld jelzés esetén sípol, ám lehetne rajta hangosítani, mert nagyon elnyomja a forgalom zaja. További érdekessége, hogy – innen nézve – a járdaszigetnek csak a túlsó oldalán található fehér bottal érezhető taktilis jelzés, „pötytyözés”. Itt átérve a Blaha jobb oldalán folytattuk utunkat, a Rákóczi út felé. Elhaladtunk a Nemzeti Hotel és egy hozzá nagyon közel levő kebabos mellett. Az utóbbihoz tartozott két, az utcára helyezett asztal és több szék, melyeket szintén meg kellett kerülnünk. A felújított, tehát érdeklődésre igazán számot tartó kereszteződés a Blaha Lujza tér és a Rákóczi út sarkán van. Itt az átkelőhöz bottal érezhető sáv vezet, és az úttest közelében pötytyözött jelzés is figyelmeztet a veszélyre. Középen van járdasziget. Az átkelést még itt is folytathatjuk, négy különböző irányba lehet menni. Ezek mindegyikét jelzi a fehérbottal érezhető vezető csík, ami nagyszerű dolog. Itt azonban a lámpák olyan rövid ideig mutatnak zöldet, hogy a gyalogosnak szinte futnia kell, hogy biztonságban a túlsó oldalra érjen – kerekesszékekkel megtenni ennyi idő alatt az utat pedig szinte lehetetlen. Az új átkelőn kétszer is átmentünk. Miután átgyalogoltunk rajta, visszafordultunk Anethez, aki azon az oldalon várt minket, ahonnan elindultunk. Ekkor, a visszafelé úton ért minket az igazi, kellemetlen meglepetés. Mint kiderült, a lámpa egyszerre engedi a

gyalogosokat és a járműforgalmat, így az úttesten keresztül haladva nagyjából fél méterre húzott el tőlünk a 99-es busz. Mivel ott 90 fokban kanyarodik az út, a jármű lelassított, ezért a hangja nagyon elhalkult, amit a nagy zajban meghallani szinte lehetetlen – ez tovább fokozza a balesetveszélyt. A lámpák hangjelzése olyan halk, hogy nehéz megállapítani, a járdaszigettel elválasztott átkelő két oldalán el vannak-e egymástól hangolva a lámpák. Nekünk egyébként úgy tűnt, hogy nincsenek. Ennek egyértelműsítése is sokat tenne a biztonságos átkelésért. Ha jól hallhatóan eltérnének, könnyebb lenne megállapítani a látássérültnak, hogy most épp melyik oldalon zöld a jelzés.

Utunk innen a Népszínház utcáig vezetett. Ott elfordultunk balra, majd egyenesen mentünk tovább, egészen a Kiss József utcáig. Itt ismét volt egy új zebra, amit érdekes volt akadálymentesség szempontjából megvizsgálni.

A Népszínház utcában sem könnyű közlekedni. Beszűkíti a mozgásteret a tűzcsap, a buszsofőrök irodája, ráadásul a járda felszíne is egyenetlen helyenként. Ez mind látássérültként, mind kerekesszékekben ülve óvatosságra int.

A Népszínház utca és a Csokonai utca sarkán keltünk át először. Ebben a kereszteződésben még lámpa sincs. Elérkeztünk a Kiss József utcai átkelőhöz. Kisebb járdaszigetekkel van megszakítva, melyek el vannak látva fehér botot vezető burkolati jelzéssel, az úttest közelében pöttyözéssel, ám egy hangjelzést adó lámpa ide is nagyon hiányzik – ennek az itt folytatott beszélgetés során hangot is adtam.

Itt olyanok is elmondhatták tapasztalataikat, akik először próbálták ki a kerekesszékekben ülést. Az egyik résztvevő azt mondta: kiszolgáltatottnak érezte magát. Ott, ahol lejtének a járdák, mindig elbizonytalanodott, attól tartva, hogy nehogy felboruljon a székekkel. Most figyelt csak fel arra, hogy milyen kellemetlenek lehetnek a mozgássérültek számára a járda közepére kihúzott kukák, egyéb akadályok.

Az eseményen részt vett Rádai Dániel, Józsefváros alpolgármestere is, aki – szintén a Kiss József utcai kereszteződésnél állva – megosztotta velünk gondolatait, tapasztalatait. Mint kiderült, ő is kipróbálta a kerekesszékekkel való közlekedést. Elhaladt a 99-es busz végállomása mellett a székben ülve, ami meglehetősen negatív tapasztalat volt számára. „Maradjunk annyiban, hogy azt akadálymentes területnek tekinteni viszonylag nehéz és messze lenne a valóságtól”. – fogalmazta meg véleményét.

Személyes érintettség okán, a mozgássérültek sorsát különösen a szívén viseli. Nagypapája egész életében mozgáskorlátozott volt, amióta pedig közös emlékei vannak vele, már kerekesszékekben ült. Elég sokat közlekedtek együtt, tehát a rossz akadálymentesség adta helyzeteket egy korábbi Budapesten talán még erőteljesebben érzékelték. A nagypapa,

aki mérnök volt, nagyon sok tanácsot adott a BKV-nak azt illetően, hogy a városi közlekedést miként lehetne könnyebbé tenni a mozgássérültek számára. Most zajlik egy komolyabb esélyegyenlőségi program a kerületben, aminek mentén annak összes csomópontját felülvizsgálják. Nyilvánvalóan elég drasztikus és lesújtó végeredménnyel fog ez zárulni – vetítette előre. Az viszont megnyugtató volt számára, hogy az új Kiss József utcai átkelő megfelel a követelményeknek. Tudomása szerint a nyár folyamán a Blaha Lujza tér problémás pontját is korrigálják majd.

Tovább ballagva egy nagyobb kereszteződéshez értünk, itt a „Nagyfuvaros utca” felirat olvasható. A járda felszínén komoly egyenetlenséget, törést találtunk. Városszerte vannak bizonyos keresztezések mellett alacsonyabb oszlopok, melyek azt hivatottak megakadályozni, hogy az autók felálljanak a járdára. Itt nagyon úgy festett, mintha ezek közül kihúztak volna egyet a földből, s ez okozta az említett, terjedelmes gödørszerű akadályt.

Itt ismét megpróbáltam aktiválni FUTÁR-távírányítót. A gomb lenyomása után rövid, csippanó hangot adott a lámpaoszlop. Ennek először nagyon örültem, ám nem tartott sokáig ez a vidám hangulat, mert a pittyenést nem követte további hangjelzés vagy beszéd. Ezért csak akkor keltünk át az úton, amikor a környezetünkben levő látók szóltak, hogy zöld a lámpa.

Vezetősáv nincs itt következetesen kialakítva, csak olyan szélességben és hosszban, mint egy fél dohányzóasztal. Aki azonban az egyenes irányt nem tudja tartani, „elferdül” a járdaszegélyt keresve, pöttyös jelzés figyelmeztet: közeleg az úttest...Ezen azonban még a látók is csak „lopva” kelhetnek át, mert kihelyezett lámpa, ami a forgalmat irányítaná, nincs. Miután itt „átküzdöttük” magunkat, elindultunk utolsó megállónk, az Auróra Közösségi Ház felé. Itt a sétát szervező csoport pogácsával és üdítővel vendégelt meg minket.

A záró beszélgetésen több olyan szervezet is képviseltette magát, akik sokat tehetnek mind a kerület, mind az egész város akadálymentességéért. Eljött Sztanek Endre városüzemeltetési igazgató, mint a Józsefvárosi Gazdálkodási Központ képviselője. Elmondta: a kertészeti tevékenységek épp úgy hozzájuk tartoznak, ahogyan a takarítás, a karbantartás, de még a kerületőrség is. Az akadálymentesítéssel kapcsolatos igényeket folyamatosan figyelik és igyekeznek a megfelelő intézkedésekkel válaszolni is azokra.

Hermann György önkormányzati képviselő úr, valamint a Józsefvárosi Polgármesteri Hivatal Közösségi Részvételi Irodájának munkatársa, Fanni szintén megjelent az eseményen. Mindketten pozitív jövőt festettek a kerület akadálymentesítése elé. Fannitól megtudtuk: most zajlik a 2022-es részvételi költségvetés Józsefvárosban, lezárult az ötletbeadás. Nagy örömmel tapasztalták, hogy több olyan ötlet is érkezett, mely az

akadálymentesítéssel kapcsolatos, akár gyalogátkelők tekintetében, akár egy olyan referenci pozíció kialakításában, amely az ilyen típusú ügyeket vizsgálja az önkormányzaton belül és szakértői tudással járul hozzá a minőségi munkához.

Hermann György hozzátette: folyamatban van a helyi esélyegyenlőségi program véglegesítése, melyben több speciális igényű csoportot is szem előtt tartanak, pl.: mozgássérültek, látássérültek stb. Nagyon fontos prioritás lesz, hogy minden jövőbeli közterületi fejlesztést úgy kell megtervezni, hogy az számukra egyenlő eséllyel hozzáférhető legyen.

Legvégül kötetlen beszélgetés következett, ahol mód volt kérdéseket feltenni a szakembereknek, és a résztvevők egymás között is megvitathatták tapasztalataikat. Ennek eredménye röviden így foglalható össze: bár az elmúlt években sok jelentős előrelépés történt az akadálymentesítés terén, még mindig sok a megvalósításra váró feladat. Ha az építési szabályokba ezeket a szempontokat beépítik, jelentős változásokat lehet elérni, akár 20 éven belül. Ehhez viszont fontos, hogy a tervezésben, kivitelezésben dolgozók is változtassanak szemléletükön, túl tudjanak lépni a berögződött, régi szabályokon.

(A cikket írta: Taskovics Adél)

***

”Hogyan lehet egy siketvak embernek elmagyarázni, hogy mit jelent a „bolyhos” szó?” – Boris Vahtar élete

(A DLAN "Történetek (mesék) az emberekről, akik a szívükkel hallgatnak, és a kezükkel néznek" című kötetéből)

Boris története egy olyan fiú életútja, aki veleszületett siketvaksággal él, és egyéb sérültségei is vannak. Ebből fakadóan a mód, ahogyan a világot érzékeli, merőben eltér a miénktől. CHARGE szindrómával született. Ez egy ritkán előforduló állapot. Genetikai rendellenesség okozza és több, létfontosságú szervet is érint.

Csendes, visszahúzódo fiatalember. Ahhoz, hogy biztonságba érezze magát, szigorú napirendre van szüksége. Családtagjai sosem hagyják egyedül. A könyvben édesanyja mesélte el, miként nevelte őt fel és hogyan tekint kettejük történetére.

1995-ben adott életet gyermekének. A terhesség ideje alatt minden a legnagyobb rendben volt. Kisbabája nyolc hónapra született. Komplikációktól mentesen jött a világra. Amikor először meglátta, már

akkor tudta: valami nincs rendben. Aszimmetrikus arca és füleinek szokatlan formája intő jelek voltak. Szinte azonnal el is vették tőle és intenzív osztályra vitték, mert a csöpp emberke nem tudott megfelelően lélegezni, de nyelni sem. Másnap reggel, mikor ment, hogy meglátogassa, egy orvos lépett oda hozzá. Közölte vele: a fia nem tud önállóan táplálkozni. Szopóreflexe egyáltalán nem volt, egy nappal születése után sem. Tájékoztatót kapott arról is: gyermeke soha nem fog beszélni, látni, hallani, de még ülni sem. Ma már szinte csodálja, hogy ezek után visszatalált kórházi szobájába, olyan nagy sokkhatás érte. Három hét után a szülőknek el kellett dönteniük: kisfiuk hazamenjen-e velük, vagy inkább egy intézetbe kerüljön. Táplálása mesterségesen, szondán át volt csak lehetséges. Ezt gyakran kihúzta orrából, ilyenkor az egészségügyi dolgozóktól kellett segítséget kérni, akár napi több alkalommal is.

A szülők úgy érezték, hogy nem tudnának otthon megfelelően gondoskodni Borisról, ezért egy speciálisan sérült gyerekek számára fenntartott intézetbe küldték őt, ahol rendszeresen látogatták. Két hónap után az édesanya azt a hivatalos tájékoztatást kapta: ha Boris intézeti ellátásban részesül, véget ér gyermekgondozási szabadsága. Ő azonban úgy érezte: nincs olyan állapotban, hogy vissza tudna menni dolgozni. Mikor jelezte: a baba csak átmenetileg van abban az otthonban, engedélyezték számára, hogy még három hónapot távol maradjon munkahelyétől. Hamarosan kérvényezte, hogy gyermekét szállítsák haza Ljubljanába.

Mivel tüdőgyulladással kezelték, egy olyan kórházba került először, ahol megfelelő ellátásban részesülhetett. Itt találkozott az édesanya egy nagyszerű orvossal, aki javasolta, hogy a kisfiú táplálására szolgáló csövet inkább a hasán nyitott ún. sztómán keresztül vezessék be. Ugyanebben az időszakban történt, hogy egyik tüdeje összeomlott, ez is gyors orvosi beavatkozást igényelt. Ekkoriban mindössze hét hónapos volt. A doktor azt mondta: addig biztosan a kórházban kell maradnia, míg nem vesz önállóan levegőt. Életének ezen szakaszában ugyanis – ha siketvaksága nem lett volna elég – még gépi lélegeztetésre is szorult. Az orvos azt javasolta az édesanyának: helyezzen el színes játékgúrákat kisfia közelébe. A siketvak gyerekeknek ugyanis az átlagnál jóval több stimulálásra, vizuális ingerre van szükségük. Ezért vásárolt egy kis krokodilt és két csirkét.

Egyik éjjel különös álmot látott. Egy kisgyerek feje jelent meg előtte – fekete hajjal, kék szemmel, épp úgy nézett ki, mint az ő fia. Így szólt hozzá: „Mami, ne sírj, látok”.

Amikor másnap bement a kórházba, döbbenet tapasztalta: igaznak bizonyult a látomása. Boris a saját apró kezeit, és a játék állatait nézegette, vizsgálgatta nagy gonddal. Édesanyja ledobott egy fémpoharat a földre, mire ő megijedt. Az asszony azonnal hívta az orvost, aki

igyekezett meggyőzni arról: csak a környezetében létrejött rezgéseket érzékelte, ám nem hitt neki. Tesztelték a kicsi hallását és kiderült: mégis az édesanyjának volt igaza.

Boris végül nyolchónapos korában mehetett haza életében először. Lélegeztetőgépre és inhalátorra még ekkor is szüksége volt. A nővérek azt mondták a szülőknek, hogy hamarosan vissza fognak térni, mert az ilyen gyerekek otthoni gondozásban nem érnek el jelentős fejlődést, javulást. Nem lett igazuk. Egy teljes hónap telt el, mire újból vissza kellett menniük, de akkor is csak oltásért. Ámulatuk tovább fokozódott, mikor az anya elmondta: pépesítve szinte bármilyen ételt tud adni kisfiának. Mivel a kórházban javasolt babatápszertől hasmenése lett, kipróbálták a tehéntejet, melyet levessel kevert össze. Táplálása igazi kihívásnak bizonyult, hiszen a cső, amin keresztül a tápanyagokat be lehetett vinni a szervezetébe, nem volt szélesebb egy ceruzánál. Időnként eldugult; ekkor be kellett menni a kórházba, hogy kicseréljék nála az eszközt. A nővérek ilyenkor mindig ingerültek, dühösek voltak és azt mondták: a csőnek egy élethosszig kellene tartania, habár az orvos azt mondta: háromhavonta cserélni kell. A személyzet viselkedése végül arra ösztönözte az édesanyát: maga szerezzon be tartalék csöveket, és ha kell, egyedül oldja meg a cserét. Az első alkalomra mind a mai napig emlékszik: hideg verejtékben úszott és remegett, mint a nyárfalevél, de megcsinálta.

Ahogy cseperedett Boris, szépen, lassan megtanult kanálból enni. Két esztendősen szemüveget és hallókészüléket is kapott. Gyakran feltették az anyának a kérdést: milyen jövőt vetít előre kisfiának, mit vár el tőle. Ilyenkor mindig azt felelte: reméli, idővel már nem szorul pelenkázásra és megtanul egyedül enni, inni és öltözködni. Három éves korára fokozottabban kezdett érdeklődni környezete iránt. A kommunikáció viszont egyre nehezkesebbé vált vele, hiszen gyakran csak nézett egy pontra, hangokat adott, ám szavakat nem mondott. Így még a hozzá legközelebb állók se feltétlenül tudták, mit szeretne valójában. Ekkor jött el az az idő, mikor az asszony úgy érezte: fiának játszótársakra, neki pedig lelki támogatásra lenne szüksége. Ezért egy speciális tanintézménybe íratta be Borist, akinek ekkorra, harmadik évét betöltve már szobatisztának kellett volna lenni és az is elvárható lett volna tőle, hogy segítség nélkül tudjon ülni, ám ezek a dolgok nem történtek meg. Az első három napot az édesanyja vele töltötte az intézményben, habár érezte: jelenlétével a többi gyereket és a sajátját is zavarta.

Hétéves kora körül úgy látszott, valamennyit a jobb fülével is hallhat. Szerettek volna neki még egy hallókészüléket adni, ám ezt nem engedte. Nem fogadta el, szokatlan volt számára. Az édesanyja megkérdezte az orvosokat, hogy miért kellett hét évet várni ezzel a lépéssel. Azt a választ kapta: a kisfiú füle olyannyira deformált volt, hogy korábban nem lehetett volna megpróbálkozni ilyesmivel. Hogy többet halljon, mára kialakult az a

szokása, hogy folyamatosan balra dönti a fejét, ám ez egyensúlya szempontjából nem előnyös.

Elsajátította a jelnyelvet, ráadásul igen magas szinten. Hazatérve megmutatta családjának, mit is tanult. Nagyszerű látásnevelést is kapott, ennek hatásai is látszódtak rajta. Végül aztán édesanyjának is be kellett iratkoznia egy jelnyelvi tanfolyamra.

Hat éves volt, mikor elkezdett járni. Ezzel nagyjából egyidőben vált szobatisztává. Egy évvel később a pocakjába vezetett csövet el lehetett távolítani.

Tíz éves koráig maradt a speciális tanintézményben, utána iskolába kezdett járni. Új környezethez, emberekhez, tanrendhez kellett alkalmazkodnia. Fontos, hogy állandóan legyen mellette egy tanár, aki jól ismeri a jelnyelvet. A mai napig kézzel-lábbal, képekkel és egyéb módokon zajlik náluk a kommunikáció. Mivel Boris egyensúlya bizonytalan, valaki mindig kell, hogy kísérje őt, bárhová is menjen.

Ugyanabba az iskolába jár, immáron tizenhárom éve és nagyon szeret ehhez a közösséghez tartozni. Csodálatos tanárai vannak, akik tudják, hogyan kell kezelni az ilyen gyerekeket, fiatalokat. Nagyjából egy éve tanult itt, amikor határozottan látszott rajta: felnőtt. Nagyon büszke arra, hogy nagyfiú vált belőle.

Mostanra jelnyelven el tudja mondani a saját nevét, felismeri az összes betűt és számot, de olvasni nem tud. Egy időben gyönyörű rajzokat készített, tanárától sok biztatást, bátorítást kapott. Néhány képét külföldön is kiállították és egy rangos versenyt is megnyert.

A háztartási munkákból kiveszi a részét. Édesanyja arra neveli, hogy tartson rendet maga körül. Miután felkel, beágyaz. Anyukájától látta, hogy miként kell ezt csinálni, az ő utánzásával tanulta meg. Ebédhez és vacsorához az ő feladata megteríteni az asztalt, elhelyezni rajta a tányérját, evőeszközeit és a szalvétát is. Teljesen egyedül öltözik, veszi fel a cipőjét. Önállóan mos fogat, csak a végén van szüksége egy kis segítségre.

A zuhanyzást is nagyszerűen megoldja, bár abban, hogy beszappanozza magát, édesanyja segít neki. Este, mikor levetkőzik, szépen összehajtja a ruháit. A főzésből nem veszi ki a részét. Nem szeret ezzel foglalkozni, édesanyja pedig úgy döntött: nem erőlteti rá.

Bármit is csinál, mindenhez meg kell neki adni a megfelelő mennyiségű időt. Ő nem érti, mi az, hogy sietni kell. Egy sajátos, külön naptár van a fejében, ami szerint éli az életét. Az idő múlását az egymást követő eseményekből érzékeli. Azt például tudja, hogy decemberben karácsonyfát állít a család. Ezt követően várja a csillagszóró fényjátékát. Utána tudja: a fát le fogják szedni.

A kommunikáció a legnagyobb probléma. Sokan nem értik meg, hogy bár Boris leírja és beazonosítja az egyes betűket, a szavak jelentését ettől még nem feltétlenül ismeri. Az elvont fogalmakat a legnehezebb

megértetni vele. Hogyan lehet elmagyarázni egy születésétől siketvak személynek, hogy mit jelent a „bolyhos” szó? Hogyan lehet, ha mindennek tetejébe még tanulási nehézségekkel is küzd? Ennek a legjobb módja, ha az ember vesz egy darab vattát, odaadja a kezébe azzal a közléssel: „ez bolyhos”. – adja meg a választ saját kérdésére az édesanya. Ahhoz, hogy érzékeltesse fiával, milyen sokféle megnyilvánulása lehet az almának, megmutatta neki lerajzolva, műanyagból elkészítve, majd kezébe adta érett, utána pedig túlérett gyümölcs formájában is. Boris esetében a dolgok első bemutatása nagyon fontos. Ha egyszer megérti, mit szeretne neki elmagyarázni az ember, egy örök életre az elméjébe vésődik.

Ha valamiért mérges, szüleinek el kell rejteni a telefonokat, számítógépeket vagy a televízió távirányítóját, mert indulatában összetörheti. Ezekben az időszakokban legegyszerűbb úgy megnyugtatni, ha papírt és ceruzát adnak a kezébe, hogy rajzolni tudjon. Ám ehhez sincs mindig megfelelő hangulatban. Dühkitörései mind a mai napig vannak. Egy idő óta antidepresszánsokat kell szednie, családja ugyanis másként nem tudott megbirkózni ezzel a helyzettel. Volt, hogy mindkét szülő próbálta lefogni, de akkor sem nyugodott le. Bár mára teljesen felcseperedett, valakinek mindig figyelni kell rá, mert soha nem lehet tudni, mit fog tenni a következő pillanatban. Kiszámíthatatlan a viselkedése és sokszor lehetetlen megjósolni, hogy mi az, ami megzavarja majd a nyugalomát.

Azzal párhuzamosan, hogy a serdülő korba lépett, depressziós lett. Agresszívvé vált, már nem rajzol. A gyógyszerek, melyeket szed, némiképp segítenek, de teljesen megváltozott. Korábban szeretett játékaival játszani, sétálni menni. Kíváncsi volt a külvilág eseményeire. Képeket készített a telefonjával, dokumentált mindent, amit látott. Szeretett számítógépes játékokat játszani, táncolt, élvezte az életet. Szívesen látogatta meg anyai nagyszüleit, nagynénjét és nagybátyját. Ott örömmel fogadták és volt, hogy minden nap kikövetelte: menjenek vendégségbe. Ma már csak békét akar és azt, hogy édesanyja legyen a közelében. Mindenki mást elnyom magától.

Gyakran ki se mozdulnak otthonról. Kosárlabdázni és felfújható gyűrűkkel a karján úszni még mindig nagyon szeret. Órákig el tud lenni a vízben. Bámulatos fotografikus memóriával rendelkeznek.

A gyerekek, akikkel egykor játszott, mára felnőttek és igyekeznek elkerülni őt. Ha mégis találkoznak, üdvözlök, de semmi több.

Szeret az iskolatársaival időzni, de szépen, lassan ők is elhagyják az intézményt, Boris pedig nem érti, hogy miért. Ez lehet az egyik fő oka depressziójának. Migrén kínozza, időnként szörnyű fejfájásai vannak. Gyomorhuruttal és pajzsmirigy-problémával is küszködik.

Az édesanya tudja, hogy habár fia hivatalosan már nagykorú, rég betöltötte a 18. életévét, valamilyen szinten egész életében gyermek

marad. Mivel életkora szerint már felnőtt, lassan új orvosokat, egészségügyi szakembereket kell majd neki találni.

A DLAN keretein belül kap személyre szabott segítséget, amit lelkesen fogad ellenben, ha úgy érzi, elhanyagolják, kifejezésre juttatja nemtetszését.

Az édesanya úgy döntött: nem áll újra munkába, inkább gyermeke mellett marad segítőjeként. Néha azonban a szülőknek is jól esne egy kis pihenés, feltöltődés, ám nem tehetik meg, hogy 1-2 napra elvonuljanak valahová. Nincs ugyanis olyan hely, ahol szakszerűen tudnának vigyázni gyermekükre. Jóformán még betegek se lehetnek, mindig száz százalékot kell teljesíteniük. Ha az egyiküknek pihenésre van szüksége, a másik figyel a fiúra. Megosztják egymás között a feladatot, amíg ez lehetséges. Ám azzal ők is tisztában vannak, hogy el fog jönni az idő, mikor Borisnak egy intézménybe kell költöznie.

Az asszony elmondja: rengeteget tanul fiától nap, mint nap. Neki köszönhetően ma már teljesen másként néz a világra. A CHARGE szindrómásokkal foglalkozó szakemberekkel is próbál megértetni dolgokat. Például azt, hogy minden egyes gyermek csakis a saját módján tud tanulni és kommunikálni. Nincs közöttük két egyforma, épp úgy, mint ahogyan a nem fogyatékosokkal élők is különböznek egymástól. A kommunikáció fontosságát épp ezért nem lehet elégszer kihangsúlyozni. A gyerekek jogaiért pedig a szüleiknek kell harcolniuk, rajtuk kívül ugyanis ezt senki más nem fogja megtenni.

(Angol nyelvről fordította: Taskovics Adél)

***

HÍR, ÉRDEKESSÉG

Először sikerült idegsejteket újraéleszteni a retinában

Az Utahi Egyetem tudósai sikeresen élesztettek újra fényérzékelő idegsejteket egy olyan donor szemében, aki csak néhány órával korábban halt meg. A retinában lévő idegsejtek reagáltak az erős fényre, a színekre és még a nagyon halvány fényvillanásokra is - olvasható a Nature folyóiratban.

Mindez azért jelentős eredmény, mert idegsejteket eddig még nem sikerült újraéleszteni. A halál után az idegrendszeri szövetek állnak le elsőként az

oxigénhiány miatt. Ugyanakkor az emberi szervek egy része több órával a beteg halála után is működőképes marad, így átültetésre alkalmas.

A szemeket egy speciális szállítóegységbe helyezték, amely fűtőberendezések és szivattyúk hálózatán keresztül mesterséges vért, oxigént és tápanyagot biztosított. A kutatók egy, erre a vizsgálatra tervezett eszközzel stimulálták a donorszemek retináját, és mérték a benne lévő sejtek elektromos aktivitását.

"Képesek voltunk felébreszteni a fotoreceptor sejteket az emberi makulában. Ez a retina azon része, amely a központi látásért, a finom részletekért és a színlátásért felelős" - mondta Fatima Abbas szemész, a tanulmány vezető szerzője. A kutató szerint a tudományos közösség mostantól új módon tanulmányozhatja az emberi látást. Eredményeik a gyakorlatban is fontos előrelépést jelenthetnek a szervdonor-társaságoknak, szervdonoroknak, szembankoknak.

Forrás: Hazipatika.com

***

A 29 emeletes, ablaktalan épület, mely még egy világhírű színész fantáziáját is megmozgatta

New York-ban áll egy különös toronyház. Kinézete annyira baljós, hogy pár évvel ezelőtt még Tom Hanks hollywoodi színész is szentelt neki egy bejegyzést közösségi oldalán. „Ez a legijesztőbb épület, amit valaha láttam.” - írta. Arra vonatkozó kérdésével, hogy vajon mi folyhat odabent, valódi komment-lavinát indított el. Az egyik olvasó, Angel Bodnar szerint egy telekommunikációs cég, az AT&T tárolja itt a tengerentúlra vezető kábeleit.

A képet némiképp árnyalja, hogy a The Intercept honlap szerint a felhőkarcoló nem más, mint a Titanpoint, ami az NSA egyik titkos kémbázisa. 29 emeletes és 1969-ben kezdték építeni. Nem véletlen, hogy nincs rajta ablak, és a környező házaktól eltérően, nem is szokták éjszaka megvilágítani.

Az oldal szerint nem csak a tengerentúli telefonkábelek idegközpontjának számít, hanem az amerikai kormány hírszerző szervének egyik techbázisa is, ahol több helyiséget tartanak fenn az NSA számára, azzal a céllal, hogy lehallgathassák a telefonvonalakat.

Lehet, hogy Tom Hanks mégis ráérezett valamire azzal kapcsolatban, hogy ez egy gyanús épület, de az sem kizárt, hogy egy újabb városi legendát hallhattunk.

***

Beszél a gyűrű: ezt árulja el rólunk, hogy melyik ujjunkra húzzuk a karikaékszert

A gyűrű az egyik legkedveltebb kiegészítő, amely nemcsak szép és megmutatja, hogy milyen a családi állapotunk, de a személyiségünkről is sokat elárul. Az emberek többsége kényelmi szempont alapján dönti el, hogy melyik ujján viseli őket.

Miközben a gyűrűsujjon viselt ékszerről mindenki tudja, hogy mit jelképez, a többivel már csak kevesen vannak tisztában. Pedig mindegyik ujjnak megvan a maga jelentése.

1. Hüvelykujj

Habár szokatlannak tűnhet, ha valaki ezen hordja a karikaékszert, egyes kultúrákban mégis évszázados a hagyománya. A hatalom, a gazdagság és a befolyás jele. Az aktív kézen viselt hüvelykujjgyűrű arról árulkodik, hogy az illető ambiciózus és képes érvényesíteni az akaratát, míg a passzív oldal belső konfliktust jelez.

Mivel a hüvelykujjgyűrű nagyobb lesz, mint a többi, ezért érdemes kerülni az extravagáns, rikító vagy nehéz kivitelezést. Az egyszerűségben rejlik az erő. Ajánlott drágakövek közé a rubin, a gránát és a karneol tartozik.

2. Mutatóujj

Ezt használjuk a leggyakrabban, mondhatni: domináns az ujjak között. Ennek eredményeként kialakult bennünk az az ösztön, hogy folyamatosan tisztán tartsuk és sokak számára ezért furcsa érzés itt gyűrűt hordani. Ha az aktív kéz mutatóujjára húzzuk, a tekintélyt, az önbecsülést és a vezetői erényeket kommunikáljuk. Ha a passzív oldalon hordjuk, azt mutatjuk, hogy könnyű minket irányítani.

Ajánlott drágakövek: topáz, lapislazuliés ametiszt

3. Középső ujj

Beszéljünk bármilyen nyelvet, mindannyian pontosan tudjuk, mit jelent, ha valaki felmutatja a középső ujját. Mégsem ez az oka annak, hogy csak kevesen viselnek itt karikaékszert. Sokkal inkább azért mellőzzük, mert a mellette lévő kettő népszerűbb és három gyűrű egymás mellett kényelmetlen lenne. Ezek ellenére megvan a maga jelentése: mivel

középen található, ezért az egyensúly, a felelősségérzet és az igazságosság jele.

Az ajánlott drágakövek közé tartozik a korall és az akvamarin.

4. Gyűrűsujj

A nevében benne van, de a kultúránk miatt is jól ismerhetjük, hogy a rajta viselt karikaékszer az eljegyzés, az esküvő és a házasság egyik szimbóluma. Azonban nemcsak a házasemberek, hanem a még hajadonok is hordhatnak ékszert ezen az ujjukon. A gyűrűsujj a szerelem, a szépség és a kreativitás jelképe.

Ajánlott drágakövek közé tartozik a zafír, az ametiszt és a jåde.

5. Kisujj

Annak ellenére, hogy mostoha helyzetben van, komoly jelentéstartalommal bír, ha gyűrűt viselünk rajta. Mivel ezt az ujjunkat használjuk a legritkábban, ezért figyelemfelkeltő hatása van az itt hordott karikaékszernek. Intelligenciáról, jó tárgyalókészségről és kommunikációs képességről, valamint kíváncsiságról árulkodik, és egy olyan személy benyomását kelti, aki igencsak meggyőző hatással tud lenni másokra.

A hozzá javasolt drágakövek közé tartozik a borostyán, a holdkő és a citrin.

Forrás: Origo.hu

***

A HÓNAP VERSE

Radnóti Miklós: Június

Nézz csak körül,
most dél van és csodát látsz,
az ég derűs, nincs homlokán redő,
utak mentén virágzik mind az ákác,

a csermelynek arany taréja nő

s a fényes levegőbe villogó
jeleket ír egy lustán hősködő
gyémántos testű nagy szitakötő.

Siketvakok Országos Egyesülete
Hungarian Deafblind Association

Székhely: 1146 Budapest, Ajtósi Dürer sor 39.
Levelezési cím: 1089 Budapest, Korányi Sándor u. 30.
Telefon: 06-1/209-5829
E-mail: siketvak@siketvak.hu
Adószám: 18061031-1-42

Összeállította, szerkesztette: Taskovics Adél